

## Finansutskottet

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 § i och bilagan till lagen om punktskatt på läskedrycker, bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker samt 1 § i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar**

### INLEDNING

#### *Remiss*

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 1 § i och bilagan till lagen om punktskatt på läskedrycker, bilagan till lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker samt 1 § i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar (RP 27/2019 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

#### *Motion*

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motion:

- Åtgärdsmotion AM 26/2019 rd Päivi Räsänen kd m.fl. Åtgärdsmotion om införande av en hälsomotiverad skatt på tillsatt socker

#### *Beredning i delegation*

Ärendet har behandlats i finansutskottets skattedelegation.

#### *Sakkunniga*

Skattedelegationen har hört

- konsultativ tjänsteman Pia Kivimies, finansministeriet
- ledande expert Niina Puolusmäki, arbets- och näringsministeriet
- konsultativ tjänsteman Sirpa Sarlio, social- och hälsovårdsministeriet
- tullöverinspektör Juha Vilkkö, Tullen
- delegationsmedlem Minna Huttunen, Statens näringsdelegation
- direktör Heli Tammivuori, Livsmedelsindustriförbundet rf
- verksamhetsledare Miika Ilomäki, Hedelmän- ja Marjanviljelijäin liitto r.y.
- verkställande direktör Riikka Pakarinen, Bryggeri- och läskedrycksindustriförbundet r.f.
- handelsdirektör Torsti Hurmerinta, Eckes-Granini Finland Ab
- verkställande direktör Mikko Roberts, Roberts Ab
- direktör för kommunikation och samhällsrelationer Théa Natri, Coca-Cola Finland Ab
- professor Mikael Fogelholm, Helsingfors universitet
- expert Pekka Puska.

## Betänkande FiUB 10/2019 rd

Skriftligt yttrande till skattedelegationen har lämnats av

- Ålands landskapsregering
- Konkurrens- och konsumentverket
- Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- Livsmedelsindustriförbundet rf
- Skattebetalarnas Centralförbund rf
- Grannas Äppel.

Inget yttrande till skattedelegationen av

- Skatteförvaltningen
- professor Hannu Saarijärvi, Tammerfors universitet.

### PROPOSITIONEN OCH MOTIONEN

#### *Propositionen*

Regeringen föreslår att lagen om punktskatt på läskedrycker ändras och att punktskatten på läskedrycker därmed höjs. Skattehöjningen gäller alla läskedrycker, men höjningen fokuserar på drycker som innehåller socker. Punktskatten på läskedrycker som innehåller mer än 0,5 procent socker höjs från 27 till 32 cent per liter färdig dryck. På övriga läskedrycker höjs den från 12 till 13 cent per liter. Punktskatten på pulver till dryck som innehåller socker höjs från 172 till 204 cent per kilogram, och punktskatten på övriga pulver från 104 till 113 cent per kilogram.

Därtill föreslås det att gränsen för småskalig produktion som är befriad från punktskatt på läskedrycker höjs från nuvarande 50 000 liter till 70 000 liter. Lagen om accis på vissa dryckesförpackningar ändras på motsvarande sätt.

I samband med höjningen av punktskatten på läskedrycker föreslås det i propositionen också att lagen om accis på alkohol och alkoholdrycker ändras så att accisen på vissa drycker som innehåller endast lite alkohol höjs till 32 cent per liter eller till 11,40 cent per centiliter etylalkohol.

Till följd av skattehöjningen stiger detaljhandelspriserna på läskedrycker som innehåller socker uppskattningsvis med tre procent i genomsnitt och detaljhandelspriserna på övriga läskedrycker med ungefär en procent.

Den föreslagna höjningen ökar intäkterna av punktskatten på läskedrycker med cirka 25 miljoner euro per år.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2020 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020.

## Betänkande FiUB 10/2019 rd

### *Åtgärdsmotionen*

I åtgärdsmotion AM 26/2019 rd föreslås att regeringen ska vidta åtgärder för att införa en hälso-motiverad skatt på tillsatt socker från och med 2020.

### UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

#### *Bakgrund*

Propositionen utgör en del av de skattehöjningar som avses i regeringsprogrammet för statsminister Antti Rinnes regering och vars syfte är att främja hälsan. Propositionen syftar också till att stödja den småskaliga produktionen av läskedrycker och öka skatteinkomsterna. Propositionen beräknas öka statens skatteinkomster med omkring 25 miljoner euro per år. Det betyder att det totala årliga utfallet av punktskatten på läskedrycker stiger till cirka 206 miljoner euro.

#### *Målsättning*

Skatten på läskedrycker har i första hand ett fiskalt mål, även om syftet också är att styra konsumtionen bort från sockerhaltiga drycker till sockerfria drycker. Skattesatsen är differentierad, vilket betyder att skatten på drycker med mer än 0,5 procent socker är högre än på motsvarande sockerfria variant. För att göra denna styrning ska ha större genomslag har man i propositionen beslutat sig för att föreslå att skattehöjningen i större utsträckning ska fokuseras på sockerhaltiga drycker. Höjningen av skatten på läskedrycker höjer priset på de drycker som omfattas av skatten och minskar därmed konsumtionen av dem. Utskottet anser modellen vara befogad eftersom sockrade läskedrycker anses vara en av de största källorna till sockerintag. Stort sockerintag har visats ha ett samband med fetma, hjärt- och kärlsjukdomar och typ 2-diabetes.

#### *Gräns för småskalig produktion*

Syftet med skattefriheten för småskalig produktion av läskedrycker är att minska den administrativa arbetsbördan för småskaliga producenter och myndigheterna i situationer där arbetsbördan skulle bli oskäligt stor i förhållande till den punktskatt som tas ut. Diskrepansen mellan det administrativa arbetet och skatteintäkterna gäller särskilt småskalig produktion som bedrivs som bisyssla och som deltidsarbete. Sådana är i synnerhet gårdar som framställer saft som binäring inom jordbruket samt vingårdar och företag som tillhandahåller cateringtjänster. Gränsen på en årsproduktion på 50 000 liter har uppskattats utesluta från skatten en stor del av den småskaliga produktion som bedrivs som bisyssla.

I propositionen föreslås det att gränsen för småskalig produktion höjs från 50 000 liter till 70 000 liter i enlighet med skrivningarna i regeringsprogrammet. En motsvarande höjning föreslås i bestämmelsen om småskalig produktion i lagen om accis på vissa dryckesförpackningar.

## Betänkande FiUB 10/2019 rd

Vid utskottets utfrågning av sakkunniga har det framförts olika åsikter om höjningen av gränsen för småskalig produktion. Vissa sakkunniga förhåller sig till denna del negativt till propositionen. En del av de sakkunniga understöder en höjning av gränsen och en del av experterna föreslår en större höjning än vad som föreslås.

Utskottet understöder den föreslagna höjningen och anser att den är motiverad. Gränsen för småskalig produktion bör bedömas med beaktande av statsstödsreglerna i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nedan kallat FEUF, eftersom nationella skatter måste vara förenliga med dem.

Skattefriheten för småskalig produktion är i regel statligt stöd enligt EU-lagstiftningen. Eftersom stödet dock är ringa, kan förordningen om stöd av mindre betydelse tillämpas på det. Skattefriheten är ett godtagbart stöd av mindre betydelse enligt förordningen om stöd av mindre betydelse, om det totala stöd som producenten får inte överskrider 200 000 euro under en period av tre beskattningsår.

I regeringens proposition med förslag till ny gräns för småskalig produktion beaktas de gränser för stöd av mindre betydelse som anges i förordningen om stöd av mindre betydelse. Med den föreslagna produktionsmängden på 70 000 liter understiger stödbeloppet under tre års tid det stöd av mindre betydelse som avses i förordningen. I stödberäkningen har man beaktat läskedrycks-skatten enligt skattenivån för sockerhaltiga drycker och den gällande skatten på dryckesförpackningar. Exempelvis en produktionsgräns på 100 000 liter skulle innebära att förordningen om stöd av mindre betydelse inte kan tillämpas på stödet, utan kommissionens godkännande av stödet måste sökas i förfarandet för statligt stöd. Med beaktande av ovan nämnda omständigheter anser utskottet att den föreslagna höjningen av gränsen för småskalig produktion är motiverad och värd att understöda.

### *Faktorer och styrmedel i matmiljön*

Hälsosam kost har en central betydelse för folkhälsan och samhällsekonomin. Kostnaderna för ohälsosam kost och andra dåliga levnadsvanor är betydande för både den privata och den offentliga sektorn. Befolkningens matvanor har inte bara betydelse för hälsan utan de har också omfattande konsekvenser för miljön.

Syftet med ett forskningsprojekt som genomförs som en del av statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet var att beskriva en matmiljö som främjar hälsosamma matval och ringa in hur konsumenterna kan styras till hälsosammare matval. I forskningsprojektet identifierades och klargjordes centrala ekonomiska och andra styrmedel med avseende på verkningsfullhet. Projektet publicerade sin slutrapport den 16 augusti 2019.<sup>1</sup>

Forskningsprojektet noterade på basis av tidigare forskningslitteratur antydningar om att prisstyrning, såsom skatter och stödarvoden, kan främja hälsosammare matval. Effekterna framhövdes särskilt i de lägre socioekonomiska befolkningsgrupperna, där bland annat de styrmedel som ba-

---

<sup>1</sup> Ruokaympäristön osatekijät ja ohjauskeinot, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:51

## Betänkande FiUB 10/2019 rd

serar sig på ökad information ofta har sämre effekt. Andra icke-ekonomiska styrmedel som på basis av forskningsprojektet rekommenderas i den finländska matmiljön är standarder och författningar, utveckling och ett mer omfattande införande av informativa beskrivningar av näringsinnehåll samt bättre tillgång till olika slags mattjänster och kollektivmåltider. Resultaten av forskningsprojektet betonar dock samtidig användning och uppföljning av olika styrmedel.

### *Skatteavgränsning*

I Europeiska unionens kombinerade nomenklatur, nedan kallad tulltariffen, bestäms vilka produkter som får ingå i punktskatten på läskedrycker. Med stöd av lagen tas punktskatt i stor utsträckning ut på alkoholfria drycker och drycker som innehåller endast en liten mängd alkohol samt på produkter som används för tillverkningen av dryckerna och som ingår i kapitel 22 i tulltariffen och i nummer 2009, 2106, 3302 och 3824. Där ingår bland annat lemonad, mineralvatten, drickfärdig saft, proteindrycker, smaksatt mjölk, koncentrat som används vid tillverkning av saft och dryckesingredienser i fast form.

Indelningen i skattepliktiga produkter bygger på objektiva kriterier och tolkningarna kan i detta avseende anses vara etablerad praxis, även om det kan förekomma enskilda divergenser i tolkningen. På grund av den fiskala karaktären har man velat att skatten ska beröra ett så omfattande produktutbud som möjligt. Den breda skattebasen kan också motiveras med att den minskar problemen med att tolka vilka produkter som ingår eller inte ingår i tillämpningen.

En bred skattebas stöds också av bestämmelserna om statligt stöd i FEUF. Skattesystemet ska vara uppbyggt så att ingen kan anses få otillbörliga konkurrensfördelar, exempelvis till följd av skattefrihet eller undantag från tillämpningsområdet för punktskatten. Utskottet instämmer i det synsättet och menar att den breda skattebasen är motiverad och ett steg i rätt riktning.

Vid utfrågningen av sakkunniga uttrycktes det dock en viss oro för att också drycker som inte kan anses ha skadliga hälsoeffekter är skattepliktiga. Det är ytterst problematiskt, anser utskottet.

Utskottet anser det vara viktigt att regeringen påskyndar den utredning för att utesluta bär- och fruktsafter från skatten som nämns i regeringsprogrammet. Utredningens betydelse framhävs när man beaktar resultaten av det forskningsprojekt som presenterades vid utfrågningen av sakkunniga. Enligt undersökningen kan man genom skatter och stödarvoden påverka matkonsumtionen och matvalen. I samband med detta bör man enligt utskottet utreda möjligheten att införa en hälsofrämjande skatt i enlighet med regeringsprogrammet. I regeringsprogrammet står det att regeringen ska utreda möjligheten att införa en skatt som främjar folkhälsan, till exempel för socker.

### *Motionen*

Utskottet föreslår att den åtgärdsmotion som behandlats tillsammans med propositionen förkassas.

## Betänkande FiUB 10/2019 rd

### FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

*Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 27/2019 rd utan ändringar.*

*Riksdagen förkastar åtgärdsmotion AM 26/2019 rd.*

*Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)*

### *Utskottets förslag till uttalande*

*Riksdagen förutsätter att finansministeriet gör en sådan utredning som avses i regeringsprogrammet om huruvida strukturen för punktskatten på läskedrycker kan ändras så att bär- och fruktsafter undantas från skatten. Utredningen ska lämnas till riksdagen under vårsessionen 2020.*

Helsingfors 19.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johannes Koskinen sd  
vice ordförande Antti Rantakangas cent  
medlem Anders Adlercreutz sv (delvis)  
medlem Tarja Filatov sd  
medlem Sanni Grahn-Laasonen saml  
medlem Vilhelm Junnila saf  
medlem Esko Kiviranta cent  
medlem Jari Koskela saf  
medlem Elina Lepomäki saml  
medlem Markus Lohi cent  
medlem Pia Lohikoski vänst  
medlem Raimo Piirainen sd  
medlem Sami Savio saf  
medlem Iris Suomela gröna  
medlem Pia Viitanen sd  
ersättare Eveliina Heinäluoma sd  
ersättare Toimi Kankaanniemi saf (delvis)  
ersättare Merja Kyllönen vänst  
ersättare Antero Laukkanen kd  
ersättare Jani Mäkelä saf (delvis)  
ersättare Veronica Rehn-Kivi sv (delvis).

## **Betänkande FiUB 10/2019 rd**

Sekreterare var

utskottsråd Ilkka Lahti.